

Zakladatel ekumenické komunity zavražděn

Ivan O. Štampach

Dne 16. srpna 2005 zavraždila několika bodnými ranami do krku při večerní bohoslužbě kolem 20.30 h. v Taizé, v tamním chrámu Smíření, pravděpodobně duševně nemocná Rumunka Luminița Solcanová zakladatele ekumenické mnišské komunity obecně známého jako bratr Roger. Roger Louis Schutz-Marsauche se narodil 12. května 1915 v Provence ve Švýcarsku. V letech 1937-1940 studoval teologii reformované církve v Lausanne a ve Strassbourgu. V roce 1940 odešel do vesnice Taizé v Burgundsku, asi 10 km od někdejšího, historicky významného centra benediktinského mnišství Cluny na sever od Lyonu. Bylo to blízko linie, která dělila Francii na severní a západní okupovanou část a na část ovládanou režimem se sídlem ve Vichy pod vedením maršála Henriho Philippa Pétaina. Roger Schutz se tam v té době věnoval péči o válečné uprchlíky, včetně Židů. Tyto aktivity byly odhaleny a Schutz byl nucen na dva roky Taizé opustit. Vrátil se tam se skupinkou podobně smýšlejících, kteří postupně připravovali vytvoření mnišské komunity.

Původní reformační křesťanství, jak luterského, tak kalvinistického typu, a v návaznosti na ně i anglikánství, odmítlo mnišství a jiné formy řeholního života s odůvodněním, že je založeno na shromažďování zásluh pro nebe. Proti tomu stavěla reformace zásady *sola gratia* a *sola fide* (spásy lze dosáhnout pouhou milostí a pouhou vírou, bez záslužných skutků). V roce 1841, po třech staletích od rozpuštění všech klášterů v Anglii králem Jindřichem VIII. se objevuje ženská monastická komunita; o rok později se objevuje první komunita mnichů. V případě anglikánství není obnova mnišství překvapivá, neboť tato větev osciluje mezi křesťanstvím katolického a protestantského typu. V době vzniku těchto komunit tam bylo silné anglokatolické (též „oxfordské“) hnutí, jež chápalo anglikánství spíše jako národní katolickou církev nezávislou na Římu. Později vznikají luterské benediktinské a františkánské komunity v souvislosti s německým *hochkirchliche Bewegung* („hnutí vysoké církve“, nejznámější reprezentant Friedrich Heiler).

Bratr Roger založil roku 1946 pravděpodobně první mnišskou komunitu složenou z příslušníků daleko radikálnější formy reformace, totiž z církvi kalvinistického typu. O Velikonocích roku 1949 se sedm bratří na-

trvalo zavázalo k životu ve společenství, v celibátu a v co největší prostotě. Základní myšlenkou komunity byla služba smíření, mimo jiné a snad především smíření křesťanů různých konfesí. Na tuto iniciativu odpověděli katoličtí františkáni a pravoslavní mniši, kteří v Taizé založili své kláštery. Katoličtí a protestantští bratři pak vytvořili pod vedením bratra Rogera jedinou komunitu označovanou posléze jako ekumenická. Dnes podle údajů, jež Taizé o sobě poskytuje, tvoří katolíci asi třetinu z přibližně 100 bratří pocházejících „z více než 25 zemí“. Někteří členové žijí v malých komunitách mimo Taizé, v chudinských čtvrtích několika světadílů.

Významným obratem v životě ekumenické komunity bylo otevření Taizé, počínaje rokem 1957, zejména mladým, kteří přicházeli jako poutníci hlavně v době prázdnin. V současnosti se tam v letním období vystřídá údajně kolem 5000 návštěvníků. Program pro tyto návštěvníky spočívá v účasti na třech denních modlitbách bratří v mohutném, i když velmi jednoduchém chrámu Smíření (postaven 1962, rozšířen 1997) a ve skupinových aktivitách, jako je práce s biblickým textem, diskuse, chvíle ztišení, praktická práce věnovaná potřebným. Poněkud překvapivě (vzhledem k dosavadnímu tichému, kontemplativnímu zaměření) začala komunita z Taizé pořádat od roku 1978 vždy na přelomu roku masová setkání ve velkých, zatím vždy evropských městech. Na přelomu let 1990 a 1991 se takové shromáždění konalo v Praze.

Poprvé se o nové, vlastně teprve vznikající komunitě dověděl evangelický činitel Jaroslav Šimsa. Od 70. let minulého století se datují intenzivnější české kontakty s Taizé. Kdo měl možnost cestovat, sbíral první informace a postupně se v Praze kolem evangelických manželů Marie a Zdeňka Susových a kolem katoličky Marie Kaplanové a později i na jiných místech vytvářely do roku 1989 utajené skupiny lidí, kteří praktikovali tyto podněty v českých poměrech. Dnes žije v komunitě jeden český bratr, římskokatolický kněz Josef Sedlák.

První obavy, že atentát na bratra Rogera byl dílem fundamentalistických odpůrců křesťanského ekumenismu, byly předběžně rozptýleny poukazem na duševní stav pachatelky, který však bude teprve při policejním vyšetřování objektivně zjišťován. Nelze ovšem vyloučit, že mohla být zneužita.

Lze říci, že vnitrokřesťanské mezikonfesní vztahy dosáhly během 20. století určité nové úrovně; křesťané různé církevní příslušnosti mají potřebu společně čelit sekularizovanému světu a jiným náboženstvím, která se v multikulturní globalizované společnosti stala i pro obyvatele původně křesťanských zemí reálnou aktuální skutečností a pro křesťany výzvou. Na dosažené úrovni vztahů se však ekumenické vztahy zastavily, je dodržo-

váno cosi, co dostalo mírně ironické označení „ekumenická zdvořilost“, ale sblížení nepokračuje. I dosavadní míra sblížení naráží na stále větší odpor. Stále více se slyší, že je nutno nejprve chránit vlastní identitu, a pak až eventuálně vycházet vstříc jiným. Radikální katolické a protestantské skupiny by šly v odporu ještě dále. Účast pravoslavní na ekumenickém sblížení je nanejvýš opatrná.

Taizé představuje jeden z modelů mezicírkevních vztahů. Spočívá v překračování konfesních hranic a stírání rozdílů. Mnoho katolíků hledí na tuto iniciativu se zdvořilou nedůvěrou. Většinový vztah českých, a jistě nejen českých evangelíků k tomuto typu komunit je odmítavý. Jako příklad se uvádí spoluzakladatel komunity a dlouholetý zástupce Rogera Schulze v jejím vedení Max Thurian, který roku 1988 oznámil svou konverzi k římskokatolické církvi. Kritičtí protestanti vidí protestantismus ovlivněný Taizé jako „kryptokatolictví“ a jako nástroj pokatoličtění. Vedle překračování a smazávání hranic se nabízejí jiné modely mezikonfesních (a také mezináboženských) vztahů, při nichž je identita účastníků plně zachována a dochází spíše k plnému vzájemnému uznání v rozdílnosti a ke spolupráci.

Taizé nepochybně představuje živý ostrov v moři skomírajícího křesťanství 20. a 21. století. Je-li nabídkou pro překonání jeho současné hluboké krize, je nesnadné posoudit. Lze předpokládat, že komunita bude pokračovat podobným směrem pod vedením bratra Aloise (nar. 1954), jehož označil bratr Roger (se souhlasem bratří) za svého nástupce a který se po jeho smrti ujal role převora. Snad není bez zajímavosti, že tento nový představený se narodil v Bavorsku, je katolík, vyrostl ve Stuttgartu a je potomkem rodičů vysídlených po válce z Československa.